

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับละครชาวบ้านภาคใต้ : สารัตถะและการสืบทอด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเกี่ยวข้องระหว่างวรรณกรรมพื้นบ้านกับละครภาคใต้ ๓ ประเภท คือ หนังตะลุง โนรา และลิเกป่า เพื่อศึกษาลักษณะและสารัตถะของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับละครชาวบ้านภาคใต้ เพื่อศึกษาวิธีการสืบทอดวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับละครชาวบ้านภาคใต้ และเพื่อศึกษาการปรับเปลี่ยนบทบาทของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับละครชาวบ้าน และแนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริม โดยศึกษาจากตัวบทวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงละครชาวบ้านกลุ่มไทยพุทธ ๓ ชนิด คือ หนังตะลุง โนรา และลิเกป่า ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และนำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ละครชาวบ้านทั้งหนังตะลุง โนรา และลิเกป่า ในด้านความเกี่ยวข้องระหว่างวรรณกรรมกับละครพื้นบ้าน ตัวบทวรรณกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ละครใช้ในการแสดง โดยตัวบทวรรณกรรมเหล่านี้แม้ในบางยุคอาจจะมีการเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่เมื่อละครพื้นบ้านนำไปใช้ก็จะปรับใช้ตามลักษณะของวัฒนธรรมมุขปาฐะ โดยนำไปใช้เพื่อการแสดงในลักษณะต่าง ๆ คือ นำวรรณกรรมไปใช้ในการแสดงประกอบพิธีกรรม ใช้ประกอบการรำรำ ใช้เพื่อการแสดงเป็นเรื่อง ตลอดจนการนำลักษณะตัวละครในวรรณกรรมไปสร้างอุปกรณ์เครื่องใช้ในการแสดง ในกรณีของตัวบทวรรณกรรมเก่าทั้งที่เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นและวรรณกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากภาคกลาง มีการนำไปใช้ในการแสดงประกอบพิธีกรรม การแสดงเพื่อความบันเทิง ใช้เป็นตำรากลอนของละครชาวบ้าน และการนำตัวบทเก่ามาใช้เฉพาะกรณีเช่น บทไหว้ครู บทเกี่ยวจอบ บทถวายสอนศิษย์ บทพ่อแม่สอนลูก นอกจากนี้ก็มีการนำวรรณกรรมเก่ามาปรับใช้ในบริบทใหม่ทั้งการปรับใช้โครงเรื่อง การปรับใช้อุภาคของเรื่อง และการปรับใช้ตัวละคร อีกทั้งมีการสร้างวรรณกรรมใหม่แนวสันนิยม

ในประเด็นสารัตถะของวรรณกรรม พบว่าสารัตถะที่เด่นมาก คือ สารัตถะเกี่ยวกับโลก และจักรวาลซึ่งกล่าวถึงการตั้งแผ่นดินตั้งแผ่นฟ้า : กำเนิดโลก จักรวาล มนุษย์และสรรพสิ่ง และแนวคิดศูนย์กลางโลกและจักรวาล ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาในการประสมประสานความคิดที่เกี่ยวกับโลกและจักรวาลที่ได้รับมาจากลัทธิฮินดู ไศวนิกาย พุทธศาสนา และความเชื่อดั้งเดิม สร้างสมเป็นระบบความเชื่อความศรัทธาที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อดั้งเดิม อย่างเช่น ความเชื่อและความศรัทธาครูต้น ครูหมอตายายศักดิ์สิทธิ์ ทวดและเทียมตา ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าที่เกี่ยวข้องกับฮินดู และความศรัทธาในความเชื่อซึ่งเกี่ยวกับพุทธศาสนาอันเกี่ยวกับกรรมและผลของกรรม ความเชื่อที่เกี่ยวกับนรกสวรรค์ ภูพ ชาติและการเวียนว่ายตายเกิด สารัตถะเกี่ยวกับระบบทางสังคม อันได้แก่ ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมแบบระบบพวกพ้อง ระบบอุปถัมภ์ และระบบเครือญาติ ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ

และชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างชาย - หญิง และความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางสังคม สวรรค์เกี่ยวกับระบบคุณธรรมและจริยธรรมซึ่งมีที่มาจากคำสอนทางพุทธศาสนา เป็นสวรรค์ที่เกิดจากภูมิปัญญาซึ่งสั่งสมและเลือกสรรให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม มีทั้งสวรรค์ที่มุ่งสอนคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับคนทั่ว ๆ ไป และที่มุ่งสอนเฉพาะกลุ่มบุคคล เช่น นักปกครอง บัณฑิต เด็ก เยาวชน และบรรพชิต สวรรค์เกี่ยวกับกลวิธีสร้างสุนทรียรส พบว่ามีการเลือกใช้รูปแบบทำนองกลอน และกลวิธีการใช้กลอน มีการปรุงแต่งรสแห่งเสียง ถ้อยคำ สำนวน โวหาร และการปรุงแต่งอารมณ์ ที่หลากหลายสอดคล้องกับประเภทของละครและเนื้อหาที่แสดง

ในด้านการสืบทอดวรรณกรรมละครของชาวบ้าน พบว่า วัฒนธรรมการเรียนรู้และการสืบทอดวรรณกรรมของศิลปินมี ๓ แบบ คือ แนวจารีตที่ยึดถือปฏิบัติมาแต่อดีต แนวครุพักลักจำ และแนวสมัยนิยมอันได้แก่การเรียนรู้ในระบบการศึกษาสมัยใหม่ นอกจากนี้ในยุคที่ละครชาวบ้านได้รับความนิยมสูง ระบบธุรกิจการค้าก็ได้นำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการสืบทอดวรรณกรรมอีกด้วย ในส่วนของการสร้างและสืบทอดเนื้อหาของวรรณกรรม มีทั้งการนำวรรณกรรมมาใช้โดยยังคงต้นแบบเดิม ปรับปรนวรรณกรรมไปใช้ตามเงื่อนไขการใช้การสร้างวรรณกรรมใหม่โดยใช้เนื้อเรื่องหรืออนุภาคจากวรรณกรรมเก่า ตลอดจนการสร้างแนวคิดจินตนาการ

ในส่วนบทบาทและความเปลี่ยนแปลงของวรรณกรรมละครชาวบ้านพบว่า ละครชาวบ้านมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของชาวภาคใต้ในด้านของการแสดงเพื่อประกอบพิธีกรรม การแสดงเพื่อความบันเทิง การอบรมคุณธรรมจริยธรรม การกล่อมเกลาสังคม ตลอดจนการเผยแพร่ความรู้และข่าวสารต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นปราชญ์ของชุมชนและเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐกับชุมชน โดยบทบาทเหล่านี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แต่บทบาทสำคัญที่ยังคงอยู่ตลอดมาคือ บทบาทในด้านของการแสดงประกอบพิธีกรรม ในส่วนของแนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริม ทั้งศิลปิน นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ จะมีทัศนะที่แตกต่างกันเป็น ๒ กลุ่มหลัก ๆ คือ กลุ่มที่มีทัศนะเชิงอนุรักษ์เห็นว่า ละครพื้นบ้านเป็นศิลปะการแสดงที่จะต้องมีการอนุรักษ์เอาไว้ และจะต้องแสดงโดยอนุรักษ์รูปแบบเก่าไว้ให้มากที่สุด กับกลุ่มที่มีทัศนะว่าจะต้องมีการปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ไม่เช่นนั้นศิลปินเหล่านี้ก็อยู่ไม่ได้ในท่ามกลางสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ไม่ว่าจะปรับเปลี่ยนอย่างไรก็ต้องรักษาอัตลักษณ์ของหนังตะลุง โนรา และลิเกป่า เอาไว้

Abstract

The research entitled Literatures Related to Folk Drama in the South of Thailand: Essence and Succession aims at 1) studying the relationship between folk literature and three types of South dramas i.e., Talung (Shadow Play), Nora (Nora Dance), and Likepah (Musical Folk Dance), 2) studying characteristic and essence of the literature that related to folk drama of the South, 3) studying the succession method of the related literature to folk drama of the South, and 4) studying the role changing of literature related to folk dramas and model in order to preserve and promote. The research starts with studying the role using in folk dramas of Thai Buddhist groups i.e., Talung, Nora, and Likepah by using qualitative research method and present the research result with analytical descriptive method.

The result of the research in all folk dramas i.e., Talung, Nora, and Likepah may be assumed as follows: Study the relation between literature and folk drama reveals that all drama roles are one of the most important part for the drama. Sometimes the drama role was even written. Later on, when the drama role was used by folk drama the role was adapted to suit the singing culture, or to suit its role in the folk drama such as in the ritual performance, singing in the music for dancing in the drama, and using the characteristic of the drama character in creating some tools in the drama performance. The former drama role both local literature and literature that got influence from the Central part of the country are used in ritual performance. The entertainment drama are used as prose text for the folk drama. There are some drama that used the former role in a particular role such as pay respect to the teacher, Keawjor role (the role that the shadow play master adds the gap between two consecutive role), the role of teaching of the sage to his pupils, the role of teaching of the parents. Moreover, some former roles are adapted to be used in the new role such as adapted the role itself, adapted some parts of the roles, and adapted some character or even created new realism literature.

The study of the essence of the literature reveals that the most essence part of the literature is the connection between global and universe. It mentions in the Tangbhandintangbhanfah (the role that pay homage to the creation of the earth and the sky), the beginning of the earth, universe, human and all beings, and also the concept of center of the earth and the universe. This show the wisdom of people in combining concept

of earth and universe, which influence from Hinduism, Buddhism, and local idea. This is the creation of belief system that connected to former belief such as faith in the founder master, faith in the aging master or the ancestor, deity, belief in the god and goddess, faith and belief in Buddhism in the law of Kamma, heaven and hell, and rebirth.

The essence related to social system are: cronyism social relation system, patronage system, kinship system, ethnic group relation system, relation between state and citizen, relation between gender, and relation between social institutions. The essence related to moral and ethical system originated from Buddhist doctrine. This essence created from wisdom that selected to be in accordance with social context. These essences aim at morally and ethically preaching to both humanity and specific group such as ruler, layman, and monk. The essence related to compose the role beautifully depended on the choice of verse and melody, and verse technique. Moreover, there appeared tone beautify with words and literally style. While, the variety of emotional beautify are in accordance with character and substance of the showing drama.

The study of the succession of the literatures reveal that there are three kinds of learning and succession culture; 1) traditional learning system, 2) learning through the back door, and 3) learning from the modern educational system. In addition, when the folk drama was at it peak, commercial system brought new technology to help the succession conveniently. In the part of literature creation and succession appeared the original literature adapted beautifully composed with literature creation method, plot, some part of the origin literature, and imagination.

Studying the role and literature changing in folk drama reveals that folk drama paid an important role in ritual performance, entertain performance, moral teaching, social training, and knowledge propagation since the drama masters are community wisdom, and connected community with the state.

These roles may be changed periodically, but the most important and permanent role that have to stay still that is the role of ritual performance. However, model in preserve and promote are not totally agreed among artists, educationalists, and related individual. There are two main ideas i.e., conservatism stated that all folk drama must be preserve traditionally while another group stated that the folk drama must be performed contemporarily otherwise these master could not earn their living this day. However, it is not matter how the drama had to be changed, the characteristic of the Talung, Nora, and Likepah must be preserved.